

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายมรดก

นายพงศวิศิษฐ์ บาลี

นิติกรชำนาญการ

ผู้เรียบเรียง

บทนำ

หลายคนคิดว่า “มรดก” เป็นเรื่องไกลตัว ดั่งนั้นกว่าที่จะเห็นว่ามรดกมีความสำคัญและจำเป็นก็ต่อเมื่อสูญเสียบุคคลในครอบครัวไป นั่นก็คือ “ความตายก่อให้เกิดมรดก” นั่นเอง เมื่อเจ้ามรดกตาย มรดกย่อมตกทอดแก่ทายาท หากไม่มีผู้รับก็จะตกเป็นของแผ่นดินต่อไป ดังนั้นมรดกจึงมีความสำคัญกับผู้ที่ เป็นทายาท ซึ่งหน้าที่และความรับผิดชอบก็ตกแก่ทายาททันทีเช่นกัน หากเจ้ามรดกมีเจ้าหนี้ เจ้าหนี้ก็มีสิทธิ เรียกร้องจากทายาททันที โดยทายาทจะปฏิเสธว่ายังไม่ได้รับมรดกไม่ได้ และเจ้าหนี้จะเรียกร้องจากทายาท คนใดก็ได้ ทั้งนี้ หนี้ที่ต้องชดใช้จะไม่มากเกินกว่ามรดกที่ได้รับ

กฎหมายเรื่องมรดก มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของมรดกและผู้ที่จะมีสิทธิรับมรดก หรือ ทายาท โดยมรดกหรือกองมรดก ได้แก่ ทรัพย์สิน สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่างๆของผู้ตายหรือ เจ้าของมรดกซึ่งเมื่อผู้ใดถึงแก่ความตาย มรดกของเขาจะย่อมตกทอดแก่ทายาททันที เว้นแต่สิ่งที่กฎหมายหรือ ตามสภาพแล้วถือเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ ย่อมไม่ตกทอดเป็นมรดก เช่น สิทธิรับราชการ เป็นต้น

กรณีที่บุคคลใดตายไปจากที่อยู่โดยไม่ได้ข่าวคราวเป็นเวลานาน ศาลอาจสั่งให้บุคคลนั้นเป็น คนสาบสูญ ซึ่งกฎหมายถือเสมือนว่า ถึงแก่ความตาย และมรดกของผู้สาบสูญย่อมตกทอดแก่ทายาทเหมือน กรณีตายจริงๆ

ตามกฎหมายไทยนั้นเมื่อบุคคลใดตาย มรดกของบุคคลนั้นตกแก่ทายาท ไม่ว่าจะการตายนั้น จะตายโดยธรรมชาติหรือตายโดยผลของกฎหมาย(สาบสูญ) ส่วนกองมรดกนั้นได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิดที่ ผู้ตายมีอยู่ “ก่อน” ถึงแก่ความตาย ตลอดจนทั้งสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบอื่นๆที่ผู้ตายมีอยู่ก่อนถึงแก่ความ ตายด้วยเช่นกัน เว้นแต่สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบนั้นจะเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ ตัวอย่างเช่น ความรับผิดชอบทางอาญา หรือความเป็นนายจ้างลูกจ้าง เป็นต้น

ดังนั้นหากเป็นทรัพย์สินที่ได้มา “หลัง” เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ทรัพย์สินที่ได้มานั้นไม่ถือ เป็นมรดกไม่จำเป็นต้องแบ่งให้แก่ทายาท เช่น เงินที่ได้จากการประกันชีวิต หรือเงินค่าทำศพที่ได้จากองค์กรต่างๆ เป็นต้น ในกรณีนี้ทายาทไม่มีสิทธิเรียกร้องเงินประกันชีวิตได้ในฐานะที่เป็นทรัพย์มรดก ส่วนบุคคลใดจะได้เงิน จากประกันชีวิตนั้นย่อมเป็นไปตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์

มรดก หมายถึง ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่างๆ เช่นสิทธิตามสัญญาซื้อขาย สิทธิในการไถ่ถอนการขายฝาก เป็นต้น เมื่อบุคคลได้ถึงแก่ความตาย ทรัพย์สินทุกอย่าง รวมทั้งที่มีในขณะนั้นถือว่าเป็นมรดกของบุคคลนั้นที่จะตกทอดไปยังลูกหลาน หรือญาติสนิทที่เป็นทายาท เว้นแต่สิทธิบางอย่างซึ่งเป็นสิทธิเฉพาะตัว ถือว่าสิทธินั้นเป็นอันสิ้นไปเมื่อบุคคลนั้นได้ตายไป ไม่ถือว่าเป็นมรดก

ทายาทโดยธรรมและผู้รับพินัยกรรม

ทายาทโดยธรรมและผู้รับพินัยกรรม คือ ผู้ที่มีสิทธิรับมรดกของผู้ตาย ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันดังนี้

๑. ทายาทโดยธรรม

ทายาทโดยธรรมเป็นทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมาย ได้แก่ ผู้ที่มีความผูกพันกับผู้ตายด้วยความเป็นญาติหรือคู่สมรสหรือบุตร ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ ๖ ลำดับ คือ

- (๑) ผู้สืบสันดาน ได้แก่ บุตร บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว และบุตรบุญธรรม
- (๒) บิดามารดา
- (๓) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
- (๔) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน
- (๕) ปู่ย่า ตายาย และ
- (๖) ลุง ป้า น้า อา

แม้ว่าทายาทโดยธรรมจะมีถึง ๖ ลำดับด้วยกัน แต่ไม่ว่าทุกลำดับจะมีสิทธิได้รับมรดกพร้อมกัน การรับมรดกจะเป็นไปตามลำดับก่อนหลัง ญาติที่อยู่ลำดับก่อน (ลำดับต้น) มีสิทธิได้รับมรดกก่อน ญาติที่อยู่ลำดับถัดมาจะมีสิทธิได้รับมรดกต่อเมื่อไม่มีญาติลำดับก่อนหน้า เช่น ญาติลำดับที่ ๓ จะได้รับมรดกเมื่อไม่มีญาติลำดับที่ ๑ และ ๒ เป็นต้น

ทายาทโดยธรรมประเภทคู่สมรส ทายาทประเภทนี้โดยปกติจะไม่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต แต่จะมีความสัมพันธ์ในทางความรัก ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา ซึ่งถือว่าเป็นทายาทโดยธรรมเช่นกัน มีสิทธิรับมรดกร่วมกัน แต่ส่วนแบ่งของทายาทโดยธรรมประเภทคู่สมรสจะได้เท่าไรนั้น ขึ้นอยู่กับว่ามีทายาทโดยธรรมประเภทญาติลำดับใดที่มีสิทธิรับมรดก หากเป็นญาติต่างๆ ยิ่งห่างมากเท่าไร คู่สมรสก็จะได้รับมรดกมากขึ้นเท่านั้น

สิทธิได้รับมรดกและส่วนแบ่งที่จะได้รับจะลดลงตามลำดับความห่างของญาตินั้นๆ เช่น ถ้าคู่สมรส บุตร และบิดามารดาของผู้ตายยังอยู่ ย่อมมีสิทธิได้รับมรดกของผู้ตายโดยเท่าเทียมกัน โดยคู่สมรสมีสิทธิได้รับหนึ่งส่วน บุตรแต่ละคนมีสิทธิได้รับคนละส่วน และบิดามารดาของผู้ตายมีสิทธิได้รับคนละหนึ่งส่วน กล่าวคือ บิดาหนึ่งส่วนและมารดาหนึ่งส่วน ในกรณีเช่นนี้ญาติอื่นไม่มีสิทธิได้รับมรดกของผู้ตายอีก เพราะได้ถูกตัดโดยญาติสนิทกว่าของเจ้าของมรดกแล้ว

ดังนั้น การรับมรดกจึงเข้าตามหลักที่ว่า “ญาติสนิทตัดญาติห่าง” ยกเว้น กรณีทายาทลำดับที่ ๑ คือ ผู้สืบสันดาน จะไม่ตัดทายาทลำดับที่ ๒ คือ บิดามารดา นั่นก็หมายความว่า บิดามารดามีสิทธิรับมรดกพร้อมกับผู้สืบสันดานนั่นเอง

หลักการแบ่งมรดก

๑. หากเป็นสินสมรสต้องแบ่งให้คู่สมรสครึ่งหนึ่งก่อน ส่วนที่เหลือจึงเป็นทรัพย์สินมรดกที่จะนำมาแบ่งให้แก่ทายาท

๒. ทายาทลำดับชั้นก่อน ตัดทายาทลำดับชั้นหลัง โดย ลำดับชั้นที่ ๑ และ ๒ ไม่ตัดกัน

๓. หากไม่มีทายาทชั้นที่ ๒ ทรัพย์สินนั้นให้ตกเป็นของแผ่นดิน

๔. ทายาทที่มีลำดับชั้นเดียวกันมีสิทธิรับมรดกคนละเท่าๆ กัน

๕. ถ้าทายาทลำดับชั้นที่ ๑ ๓ ๔ หรือ ๒ ตายก่อนเจ้ามรดก ทายาทผู้ที่ตายมีสิทธิรับมรดก

แทนที่

วิธีแบ่งมรดก

๑. ถ้ามีทายาทลำดับชั้นที่ ๑ ด้วย คู่สมรสมีสิทธิรับมรดกเหมือนหนึ่งว่าเป็นทายาทชั้นบุตร

๒. ถ้าไม่มีทายาทลำดับชั้นที่ ๑ มีเพียงทายาทลำดับชั้นที่ ๒ คู่สมรสมีสิทธิรับมรดกครึ่งหนึ่ง อีกครึ่งหนึ่งเป็นของบิดามารดา

๓. ถ้าไม่มีทายาทลำดับชั้นที่ ๑ และที่ ๒ คู่สมรสมีสิทธิรับมรดกครึ่งหนึ่ง อีกครึ่งหนึ่งเป็นของทายาทลำดับชั้นที่ ๓

๔. ถ้าไม่มีทายาทลำดับชั้นที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ คู่สมรสมีสิทธิรับมรดก ๒ ใน ๓ อีก ๑ ใน ๓ เป็นของทายาทลำดับชั้นที่ ๔

๕. ถ้าไม่มีทายาทลำดับชั้นที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๔ คู่สมรสมีสิทธิรับมรดก ๒ ใน ๓ อีก ๑ ใน ๓ เป็นของทายาทลำดับชั้นที่ ๕

๖. ถ้าไม่มีทายาทลำดับชั้นที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๕ คู่สมรสมีสิทธิรับมรดก ๒ ใน ๓ อีก ๑ ใน ๓ เป็นของทายาทลำดับชั้นที่ ๖

๗. ถ้าไม่มีทายาทโดยธรรมเลย คู่สมรสได้ทั้งหมด

การแบ่งปันทรัพย์มรดกระหว่างทายาทอาจทำได้โดยวิธีดังนี้

๑. ทายาทต่างเข้าครอบครองทรัพย์สินเป็นส่วนสัด หรือ
๒. โดยขายทรัพย์มรดก แล้วเอาเงินที่ขายได้มาแบ่งกันระหว่างทายาท หรือ
๓. โดยทำสัญญาที่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ (โดยนำหลักการในเรื่องสัญญาประนีประนอมยอมความมาใช้บังคับ)

ผู้จัดการมรดก

ผู้จัดการมรดกมีหน้าที่ต้องรวบรวมทรัพย์มรดกเพื่อแบ่งปันให้แก่ทายาท (ไม่ใช่ไปแบ่งให้บุคคลอื่นหรือญาติของตนเอง) ดังนั้นการที่ผู้จัดการมรดกครอบครองทรัพย์มรดก จึงต้องถือว่าครอบครองแทนทายาทอื่นด้วย จะอ้างเรื่องอายุความมายันทายาทไม่ได้

๒. ทายาทตามพินัยกรรมหรือผู้รับพินัยกรรม

ทายาทโดยพินัยกรรม ถือเป็นทายาทที่มีสิทธิที่รับมรดกอีกประเภทหนึ่ง ผู้ที่ถูกระบุชื่อลงในพินัยกรรมย่อมถือว่าเป็นผู้มีสิทธิที่จะรับมรดกตามคำสั่งเสียที่เขียนระบุไว้ พินัยกรรมเป็นคำสั่งหรือเจตนาของเจ้ามรดกที่ทำไว้เพื่อจัดการเรื่องทรัพย์สินของตนเองนั้น หรือสั่งไว้ให้ดำเนินการในเรื่องต่างๆ หลังจากที่ดินเสียชีวิตลงแล้ว พินัยกรรมจึงเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักกฎหมายนิติกรรมเช่นเดียวกัน ผู้มีสิทธิได้รับมรดกตามที่พินัยกรรม อาจเป็นญาติของผู้ตายหรือไม่ก็ได้แล้วแต่ผู้ตายจะตั้งใจยกมรดกของตนให้แก่ผู้ใดบ้าง

ผู้รับพินัยกรรม จึงหมายถึง ผู้ที่มีชื่อปรากฏในพินัยกรรมที่เจ้าของมรดกมีเจตนายกทรัพย์ให้ในกรณีที่ผู้ตายประสงค์ที่จะให้ญาติของตนแต่ละคนได้รับมรดกในสัดส่วนที่ไม่ เท่ากัน หรือต้องการให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติมามีส่วนรับมรดกของตน หรือไม่ต้องการให้ญาติของตนคนใดมารับมรดกของตนเอง ทำได้โดยการทำพินัยกรรมระบุไว้ว่าจะยกทรัพย์สินใดให้แก่ใครบ้าง เป็นจำนวนเท่าไร ซึ่งผู้รับมรดกตามพินัยกรรมนี้ เรียกว่า ผู้รับพินัยกรรม ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือเป็นวัด มูลนิธิ หรือโรงพยาบาลก็ได้

ในกรณีที่ผู้ตายทำพินัยกรรมยกมรดกของตนให้ทายาทตามพินัยกรรมทั้งหมด ทายาทโดยธรรมย่อมไม่มีสิทธิได้รับมรดกเลย แต่บุคคลจะทำพินัยกรรมยกมรดกได้เฉพาะทรัพย์สินของตนเท่านั้น ในกรณีที่ตนมีคู่สมรสก็ต้องแบ่งทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาก่อน ส่วนของตนจึงเป็นมรดกตกทอดต่อไปได้ แต่ถ้าในกรณีที่ผู้ตายไม่ได้ ทำพินัยกรรมไว้ และไม่มีทายาท มรดกผู้ตายก็จะตกให้แก่แผ่นดิน คือ ตกเป็นของรัฐบาลไป

การทำพินัยกรรม

การทำพินัยกรรมเป็นการกำหนดการจัดการทรัพย์สินของตนเองในขณะที่ตนยังมีชีวิตอยู่ และการทำพินัยกรรมก็ไม่ยุ่งยากอย่างที่คิด เพียงแต่มีข้อควรระวังและข้อแนะนำที่สำคัญเท่านั้นเอง เบื้องต้นเรามาทำความรู้จักกับคำว่า “พินัยกรรม” ก่อนว่าคืออะไร พินัยกรรมเป็นการแสดงเจตนาเพื่อตายหรือกำหนดการเพื่อตายในเรื่องของทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะเป็นผลให้บังคับได้ตามกฎหมาย การทำพินัยกรรมนี้ กฎหมายไม่ได้บังคับให้ทุกคนต้องทำแต่อย่างใด

พินัยกรรมจึงเป็นการกำหนดการไว้เพื่อตายใน ๒ เรื่องด้วยกัน คือ

๑. เรื่องทรัพย์สิน ว่าผู้ทำพินัยกรรมประสงค์จะยกทรัพย์สินหรือประโยชน์ให้แก่ใคร ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่จะยกให้นั้นต้องเป็นของตนเอง มิใช่เป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์ของคนอื่น เช่น เรื่องลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เจ้ามรดกอาจจะเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในลิขสิทธิ์นั้นร่วมกับผู้อื่นอีกก็ได้ ดังนั้นสามารถทำพินัยกรรมยกเฉพาะส่วนที่ตนมีสิทธิเท่านั้นให้แก่ผู้อื่นได้

๒. เรื่องกำหนดการอื่น ๆ การทำพินัยกรรมนอกจากจะกำหนดการเพื่อตายในเรื่องทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใดแล้ว ยังสามารถระบุเรื่องอื่น ๆ ไว้ได้เช่นกัน เช่น การจัดการเรื่องพิมพ์หนังสือที่ระลึกในงานศพ การจัดตั้งผู้จัดการศพ หรือการระบุบริจาคร่างกายของตนให้แก่โรงพยาบาล เป็นต้น

ในการทำพินัยกรรม กฎหมายกำหนดรูปแบบไว้ ๕ แบบด้วยกัน ดังนี้

๑. พินัยกรรมแบบธรรมดา ผู้ทำต้องทำเป็นหนังสือ คือการพิมพ์ข้อความพินัยกรรมลงใกระดาษ มากน้อยหรือจำนวนก็แผ่นก็ต้องแล้วแต่เนื้อหาหรือจำนวนทรัพย์สิน ลงวัน เดือน ปี ที่ทำให้ชัดเจน และผู้ทำต้องลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยานอย่างน้อย ๒ คน และพยานต้องลงลายมือชื่อรับรองการทำพินัยกรรมในขณะที่ทำด้วย

๒. พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ ผู้ทำพินัยกรรมจะทำเป็นเอกสารเขียนเองทั้งฉบับก็ได้ แต่ผู้ทำนั้นต้องเขียนพินัยกรรมนั้นด้วยลายมือตนเอง ลงวัน เดือน ปีที่ทำ และที่สำคัญต้องลงลายมือชื่อผู้ทำด้วย กรณีนี้จะเสียพยานมารับรู้การทำพินัยกรรมด้วยหรือไม่ก็ได้

๓. พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง เป็นแบบพินัยกรรมที่ต้องอาศัยกระบวนการโดยเฉพาะที่มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้ทำพินัยกรรมต้องไปแจ้งความประสงค์โดยให้ถ้อยคำข้อความของตนแก่เจ้าพนักงานที่เขตหรืออำเภอพร้อมพยานอย่างน้อย ๒ คน เจ้าพนักงานจะอ่านข้อความให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานฟัง เมื่อเห็นว่าถูกต้องครบถ้วนแล้ว ผู้ทำพินัยกรรมพร้อมพยานทั้งสองต้องลงลายมือชื่อไว้ต่อจากนั้น เจ้าพนักงานจะลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ที่ทำ พร้อมประทับตราตำแหน่ง

๔. **พินัยกรรมแบบเอกสารลับ** ผู้ทำพินัยกรรมทำพินัยกรรมแล้วปิดผนึก และนำไปที่ทำการอำเภอหรือเขต ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อและพยานอีกอย่างน้อย ๒ คน และให้ถ้อยคำต่อบุคคลเหล่านั้นว่าเป็นพินัยกรรมของตน เจ้าหน้าที่จะบันทึกถ้อยคำลง วัน เดือน ปี ที่ทำพินัยกรรมแสดงไว้บนซอง และประทับตราตำแหน่งไว้เป็นสำคัญโดยผู้ทำพินัยกรรม พยานและเจ้าหน้าที่ต้องลงลายมือชื่อไว้หน้าซองตรงที่ปิดผนึก

๕. **พินัยกรรมแบบทำด้วยวาจา** กรณีมีพฤติการณ์พิเศษที่บุคคลไม่สามารถทำพินัยกรรมแบบอื่นที่กล่าวมาข้างต้น เช่น การตกอยู่ในภยันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในระหว่างสงคราม หรือเกิดมีโรคระบาด เราสามารถทำพินัยกรรมแบบทำด้วยวาจาก็ได้ โดยผู้ทำพินัยกรรมต้องแสดงเจตนาทำพินัยกรรมต่อหน้าพยานอย่างน้อย ๒ คนพร้อมกัน พยานต้องรับฟังข้อความนั้นแล้วไปแจ้งต่อทางราชการโดยเร็วที่สุด ทั้งยังต้องแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ทำพินัยกรรมและพฤติการณ์พิเศษนั้นด้วย เจ้าพนักงานต้องจดข้อความที่พยานแจ้งไว้ และพยาน ๒ คนนั้นต้องลงลายมือชื่อไว้

ข้อจำกัดและข้อควรระวังในการทำพินัยกรรม

๑. พินัยกรรมเป็นนิติกรรมที่ต้องทำตามแบบที่กำหนดเท่านั้น
๒. ต้องเขียน วัน เดือน ปี ลงลายมือชื่อทั้งผู้ทำพินัยกรรมและผู้ที่เป็นพยาน
๓. ผู้ที่เป็นพยานจะต้องไม่เป็นคู่เวรหรือผู้ห่วยอนความสามารถ และต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกนั้นด้วย
๔. ผู้ทำพินัยกรรมต้องมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
๕. พินัยกรรมควรแต่งตั้งผู้จัดการมรดกโดยสามารถระบุผู้ทำหน้าที่ผู้จัดการมรดกที่เจ้ามรดกไว้ใ้ใจลงในพินัยกรรมไปได้เลย
๖. สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ก็สามารถกำหนดในพินัยกรรมได้
๗. ทรัพย์สินที่ระบุในพินัยกรรมต้องเป็นทรัพย์สินหรือสิทธิของผู้ทำพินัยกรรมเท่านั้น ทั้งต้องแยกสินส่วนตัวออกจากสินสมรสด้วย
๘. เงินประกันชีวิต เงินบำเหน็จตกทอด เงินมีบ้านญาติตกทอด เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ตกทอด ไม่อาจเป็นมรดกที่ระบุลงในพินัยกรรมได้ เพราะไม่ใช่ทรัพย์สินที่เจ้ามรดกมีอยู่ก่อนตาย

เมื่อได้อ่านรายละเอียดเรื่องพินัยกรรมข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่า ไม่ได้ยุ่งยากซับซ้อนอะไรมาก แต่ก็มีข้อควรระวังเพื่อให้พินัยกรรมมีผลใช้บังคับและสามารถให้ทรัพย์สินของเรามอบให้แก่คนที่เราไว้ใจได้ ภายหลังจากที่เราลาจากโลกใบนี้ไปแล้ว

หมายเหตุ

ในการพิจารณาไม่ว่าจะเป็นแบบใดนั้น ผู้ทำพิจารณามจะสามารถยกเลิกเมื่อใดก็ได้ และพิจารณามจะมีผลใช้บังคับก็ต่อเมื่อผู้ทำพิจารณมาได้ถึงแก่ความตายไปแล้วเท่านั้น

งานนิติการ
กันยายน ๒๕๖๔